

Wat is complexe rouw en hoe behandel je het?

De Vraag

Wat is een persisterende complexe rouwstoornis en hoe wordt het behandeld?

Expert Lonneke Lenferink

Een Persisterende Complexe Rouwstoornis (PCRS) is toegevoegd aan de DSM-5. De PCRS staat vermeld onder 'andere gespecificeerde trauma- en stressorgerelateerde stoornissen', waarbij wordt verwezen naar het derde deel van het handboek, waarin

stoornissen staan vermeld die nader onderzoek behoeven [1]. Hierdoor kan onterecht het vermoeden ontstaan dat PCRS formeel niet als diagnose kan worden gesteld. Echter wordt PCRS (code 309.89) wel degelijk erkend door Nederlandse zorgverzekeringen waardoor nabestaanden hun behandelkosten vergoed kunnen krijgen.

Wanneer iemand ten minste één jaar na het overlijden van een dierbare (bij kinderen 6 maanden) ernstige en invaliderende rouwreacties ervaart kan er sprake zijn van een PCRS [1]. Deze rouwreacties bestaan uit drie verschillende symptomclusters die sterk met elkaar samenhangen: separatieangst (bijvoorbeeld gepreoccupeerd zijn met het verlies), reactief lijden na het overlijden (bijvoorbeeld extreme boosheid ervaren naar aanleiding van het verlies) en verstoringen in identiteit en sociale leven (bijvoorbeeld het gevoel hebben dat het leven betekenisloos is sinds het verlies) [2].

Uit een overzichtsartikel blijkt dat na een natuurlijk overlijden van een dierbare (bijvoorbeeld door een ziekte) één op de tien nabestaanden risico loopt op het ontwikkelen van klinisch relevante rouwklachten [3]. Wanneer een dierbare overlijdt door een onverwachtse en/of gewelddadige oorzaak, bijvoorbeeld door een moord, verkeersongeval, of suïcide, wordt het risico vergroot op het ontwikkelen van PCRS. Onder 172 nabestaanden van de MH17 vliegcrash bleek dat circa 1 op de vijf nabestaanden klinisch relevante PCRS klachten ervaarden 4 jaar na de ramp [4]. Ook is het risico op comorbide depressie en posttraumatisch stressklachten groter na een onverwacht en/of gewelddadig overlijden. Het ontwikkelen van PCRS en comorbide depressie en/of PTSS klachten na een gewelddadig en/of onverwacht overlijden van een dierbare wordt ook wel traumatische rouw genoemd. In een recent uitgegeven Handboek Traumatische Rouw wordt uitgebreid ingegaan

op behandelmethodieken van traumatische rouw [5].

Op basis van overzichtartikelen naar effecten van behandeling van rouwklachten kunnen ten minste twee conclusies getrokken worden (zie onder meer [6,7]). Ten eerste blijken klinisch relevante rouwklachten effectief behandeld te kunnen worden, maar is beperkte evidentie dat preventieve behandelingen effectief zijn. Ten tweede blijkt dat cognitieve gedragstherapie (CGT) de meest effectieve behandeling is. CGT voor behandeling van PCRS bestaat uit exposure, cognitieve therapie en gedragsactivering. Deze behandeling bestaat uitvoerig beschreven in Hoofdstuk 13 van het tweede deel van 'Protocollaire behandelingen voor volwassenen met psychische klachten' [8].

Expert

Dr. Lonneke I.M. Lenferink is postdoctoraal onderzoeker op het gebied van verlies- en traumaverwerking aan de Rijksuniversiteit Groningen en Universiteit Utrecht.

LITERATUUR

1. American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.
2. Boelen, P. A., Lenferink, L. I. M., Nickerson, A., & Smid, G. E. (2018). Evaluation of the factor structure, prevalence, and validity of disturbed grief in DSM-5 and ICD-11. *Journal of Affective Disorders*, 240, 79-97. DOI: 10.1016/j.jad.2018.07.041
3. Lundorff, M., Holmgren, H., Zachariae, R., Farver-Vestergaard, I., & O'Connor, M. (2017). Prevalence of prolonged grief disorder in adult bereavement: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 212, 138-149.
4. Lenferink, L., Nickerson, A., de Keijser, J., Smid, G. E., & Boelen, P. A. (2019). Trajectories of grief, depression, and post-traumatic stress in disaster-bereaved people. *Depression and Anxiety*. DOI: 10.1002/da.22850
5. de Keijser, J., Smid, G. E., & Boelen, P. A. (2018). *Handboek traumatische rouw*. Amsterdam: Boom Uitgevers.
6. Boelen, P. A., & Smid, G. E. (2017). Disturbed grief: Prolonged grief disorder and persistent complex bereavement disorder. *BMJ*, 357, j2016.
7. Linde, K., Treml, J., Steinig, J., Nagl, M., & Kersting, A. (2017). Grief interventions for people bereaved by suicide: A systematic review. *Plos One*, 12(6), 0179496.
8. Boelen, P. A., & van den Bout, J. (2017). Protocollaire behandeling van persisterende complexe rouwstoornis. In: *Protocollaire behandelingen voor volwassenen met psychische klachten Deel 2* (Eds. G. Keijsers, A. van Minnen, M. Verbraak, K. Hoogduin, & P. Emmelkamp. Amsterdam: Boom Uitgevers.